

POSTANOWIENIE

Dnia 29 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z wniosku M. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 29 maja 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 6 grudnia 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża M. M. kosztami zastępstwa procesowego
w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Ubezpieczona M. M. w dniu 4 października 2012 r. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. z dnia 21 września 2012 r., którą odmówiono jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Wyrokiem z dnia 23 lipca 2014 r., sygn. akt VII U [...], Sąd Okręgowy w W. oddalił odwołanie i zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adwokat I. C.-P. kwotę 120 zł powiększoną o stawkę podatku VAT tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego udzielonego z urzędu.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 6 grudnia 2017 r., sygn. akt III Aua [...], oddalił apelację M. M. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 23 lipca 2014 r. (pkt I) i przyznał adwokat I. C.-P. kwotę 120 zł powiększoną

o należny podatek od towarów i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej M. M. z urzędu, którą wypłaci Skarb Państwa - Kasa Sądu Apelacyjnego w [...] (pkt II).

Ubezpieczona M. M. zaskarżyła powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego w [...] skargą kasacyjną w całości, wnosząc o:

1) uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] w i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu;

2) przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, a także potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecznictwie;

3) rozpoznanie sprawy na rozprawie, zważywszy na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego;

4) zasądzenie na rzecz pełnomocnika ubezpieczonej kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu przed Sądem Najwyższym, w związku ze sporządzeniem oraz wniesieniem skargi kasacyjnej, które nie zostały uiszczone dotychczas w całości, ani w części.

Skarżąca zarzuciła wyrokowi Sądu Apelacyjnego:

1) naruszenie prawa materialnego, w postaci art. 57 ust. 1 pkt. 2 w zw. z art. 58 w zw. z art. ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1383, dalej ueir), w zw. z art. 386 k.p.c., przez brak kontroli instancyjnej, błędnej wykładni wskutek przyjęcia, jakoby stan niezdolności do wykonywania pracy przez ubezpieczoną podlegać mógł ograniczeniom w ustalaniu i badaniu tylko do niektórych okresów, z wyłączeniem okresu, gdy wykonywana była praca, przez przyjęcie bliżej niezrozumiałego kryterium czasowości w zakresie ustalenia tego stanu, przy jednoczesnym zaniechaniu określenia w toku przewodu sądowego faktycznej daty powstania niezdolności ubezpieczonej do pracy, podczas gdy prawidłowa wykładnia ww. przepisów jednoznacznie definiuje pojęcie stanu niezdolności do pracy, obligując Sąd z urzędu do ustalenia w sposób obiektywny i precyzyjny czasu jej powstania w każdym przypadku, w oderwaniu od stosowania jakichkolwiek założeń teoretyczno - rachunkowych (stawianych przez Sąd w swoich w tezach dowodowych);

2) naruszenie przepisów prawa materialnego, w postaci art. 57 ust. 1 pkt 3 u.eir, w zw. z art. 386 k.p.c. przez zaniechanie kontroli instancyjnej, przez ich faktyczne niezastosowanie, w wyniku przyjęcia w sposób dowolny oraz tendencyjny i w istocie przypadkowy, daty określającej rzekomy początek powstania stanu niezdolności ubezpieczonej M. M. do wykonywania pracy, przy jednoczesnym zaniechaniu prawidłowego ustalenia charakteru stanu tej niezdolności, w sytuacji gdy historia choroby ubezpieczonej oraz okoliczności choroby tej towarzyszące wskazują jednoznacznie, iż niezdolność ubezpieczonej do wykonywania pracy w wymiarze całkowitym istniała znacznie wcześniej, aniżeli przyjął Sąd Apelacyjny;

3) naruszenie przepisów postępowania, w postaci art. 49 w zw. z art. 280 k.p.c., które mogło mieć istotny wpływ na treść wyroku, polegające na oparciu rozstrzygnięcia na opinii uzupełniającej biegłych I. S. oraz prof. J. Z., w sytuacji gdy biegły Z. sygnalizował pisemnie Sądowi, iż powinien zostać wyłączony od opiniowania ubezpieczonej z uwagi fakt, iż uprzednio diagnozował M. M. jako lekarz, co z kolei znalazło odzwierciedlenie w treści opinii uzupełniających, stanowiących jedynie replikę opinii sporządzonej przez tych biegłych po raz pierwszy;

4) naruszenie przepisów postępowania, w postaci art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, polegające na:

- braku wszechstronnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego w wyniku całkowitego pominięcia treści dowodu z dokumentu w postaci karty informacyjnej leczenia szpitalnego (k. 294 verte), z którego w sposób jednoznaczny wynika, iż zaburzenia neurologiczne, także w obrębie narządów wewnętrznych ubezpieczonej, postępowały kilkanaście lat wcześniej, aniżeli data badania (13 września 2012 r.), co miało istotny wpływ na procedowanie Sądu drugiej instancji, który wszystkie wnioski dowodowe skarżącej, zmierzające do prawidłowego ustalenia faktycznej daty powstania niezdolności ubezpieczonej do pracy, bezkrytycznie oddalał lub nawet pomijał;

- nielogicznej ocenie zebranych w sprawie dowodów i braku kontroli instancyjnej Sądu I Instancji, skutkującej ustaleniem, jakoby stan niezdolności do pracy ubezpieczonej zaistniał w dacie wskazanej przez Sąd I instancji, podczas gdy ze zgromadzonych dowodów postępowaniu apelacyjnym (vide: opinia

uzupełniająca biegłych - k. 475 verte), wynika jednoznacznie, iż „objawy narastały już od kilku lat wcześniej, tak jak bywa to w przypadku chorób neurozwyrodnieniowych” i w konsekwencji zaniechaniu ustalenia z urzędu wpływu jak również przyczyn tych objawów chorobowych, a także ich oceny w kontekście stanu niezdolności do pracy ubezpieczonej;

5) naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 217 § 3 w zw. z art. 227, art. 286 i art. 231 w zw. z art. 382 i 386 § 4 k.p.c., przez ich nieprawidłowe zastosowanie oraz nierozpoznanie istoty sprawy wskutek przyjęcia określonych faktów, jako rzekomo udowodnionych w toku procesu, przy jednoczesnym pominięciu istotnych oraz złożonych, specjalistycznych kwestii medycznych przedmiotowej sprawy (co do genezy schorzenia i jego przebiegu), w dalszym ciągu wymagających ustalenia, co doprowadziło do zaniechania realizacji celu procesu cywilnego, jakim jest wydanie orzeczenia zgodnego z rzeczywistym stanem rzeczy.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca wskazała, iż w niniejszej sprawie zachodzi istotne zagadnienie prawne, a także konieczność wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecznictwie.

Zdaniem skarżącej nie ulega wątpliwości, iż ustalenie stanu niezdolności do pracy oraz ustalenie faktycznej daty określającej początek tego stanu, winno zostać ustalone w postępowaniu sądowym, za pośrednictwem dowodów z opinii biegłych, względnie dokumentacji medycznej dotyczącej osoby, ubiegającej się o kontrolę decyzji ZUS. Legalna definicja niezdolności do pracy, w szczególności jako naruszenie sprawności organizmu, w sytuacji choroby neurozwyrodnieniowej ubezpieczonej i jej związek z częściową oraz jednocześnie całkowitą niezdolnością do pracy wymagają dalszego twórczego rozwinięcia w orzecznictwie. Ograniczenie związku do okresu jedynie niewykonywania pracy w przypadku schorzenia o długim i ukrytym przebiegu i oddziaływaniu prowadzi do zaburzenia, uniemożliwienia istoty ustaleń. Istotne wątpliwości ukazuje w pełni sposób procedowania Sądu Apelacyjnego, który w niniejszej sprawie ograniczył tezę dowodową, próbując ustalić jedynie, czy ów stan niezdolności do pracy ubezpieczonej mógł powstać do ściśle określonej daty (31 lipca 2003 r.), zamiast badać cały okres powstawania

naruszeń sprawności organizmu. Mimo bowiem, iż przepisy prawa materialnego w korelacji z regulacjami procesowymi w tym szczególnym postępowaniu jednoznacznie obligują Sąd do ustalenia daty warunkującej początek stanu niezdolności, rodzi się uzasadniona konkluzja, czy wyznaczenie przez Sąd określonej daty (sformułowanej w tezie dowodowej) ów początek wyznaczający pozostaje w sprzeczności z prawem. Skoro bowiem Sąd usiłuje ustalić stan niezdolności od ściśle określonej daty, czy też jedynie w niektórych okresach, to w istocie uznać należy, iż od samego początku Sąd, pomija schorzenie którego istota dotyczy wielu lat dla cierpiącej na niej osoby i wypacza zasady „słuszności” oraz „sprawiedliwości”, albowiem stan ten winien być badany w toku procesu co do zasady, a nie co do określonego z założenia terminu, jak miało to miejsce w niniejszej sprawie.

Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o:

1. wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,
2. oddalenie skargi kasacyjnej - w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,
3. zasądzenie od odwołującej się na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jednym z koniecznych elementów skargi kasacyjnej jest, jak wynika z art. 398⁴ § 2 k.p.c., wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania i jego uzasadnienie. Konstrukcyjne wymaganie skargi kasacyjnej przedstawienia uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest spełnione jedynie wtedy, gdy skarżący w wyodrębnionym - odrębnym od uzasadnienia podstaw kasacyjnych - wywodzie prawnym wykaże, że w sprawie występuje jedna z przesłanek przedsądu przewidzianych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powinien wskazać na przynajmniej jedną z

przesłanek przedsądu z art. 398⁹ § 1 k.p.c. i wykazać, że występuje ona w danej sprawie (postanowienie z Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2017 r., II UK 712/16, niepublikowane).

Powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga wskazania problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić wyczerpującą argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których zagadnienie powstało. Zagadnienie to powinno być nadto „istotne” z uwagi na wagę przedstawionego przez skarżącego problemu interpretacyjnego dla systemu prawa (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, LEX nr 2312016).

W sytuacji gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa, konieczne jest natomiast określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10).

W odniesieniu do powołania się przez skarżącą na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wskazać trzeba, iż w ogóle go nie sformułowała. Można jedynie domniemywać na podstawie zaprezentowanego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, że chodzi o „sposób procedowania Sądu Apelacyjnego, który w niniejszej sprawie ograniczył tezę dowodową, próbując ustalić jedynie, czy ów stan niezdolności do pracy ubezpieczonej mógł powstać do ściśle określonej daty (31 lipca 2003 r.), zamiast badać cały okres powstawania naruszeń sprawności organizmu”, w tym o wątpliwość skarżącej „czy wyznaczenie przez Sąd określonej daty (sformułowanej w tezie dowodowej) ów początek wyznaczający pozostaje w sprzeczności z prawem”. Tak niejasne przedstawienie zagadnienia nie może zostać uznane za prawidłowe. Poza tym, ściśle powiązanie ewentualnego problemu prawnego z

konkretną sprawą pozbawia go abstrakcyjnego charakteru, co nie pozwala na przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na jego podstawie.

Skarżąca nie wskazała także w sposób niebudzący wątpliwości, który przepis prawa wymaga w jej ocenie wykładni. Podnosiła kwestie definicji niezdolności do pracy oraz określania czasu jej trwania. Nie jest jednakże rzeczą Sądu Najwyższego wyręczanie skarżącej w wykazywaniu zaistnienia przesłanek przedsądu, a więc także dopasowywanie i precyzowanie za nią, wyłącznie na podstawie ogólnego uzasadnienia, przepisów mających w połączeniu z nim przekonać Sąd o konieczności przyjęcia skargi do merytorycznego rozpoznania.

Już więc tylko dodatkowo podnieść trzeba, że skarżąca w zasadzie nie wskazała nawet, na czym miałyby polegać poważne wątpliwości związane z tymi *de facto* niezdefiniowanymi przepisami, ani nie przedstawiła powiązanych z nimi rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Równie istotne jest, że sformułowania użyte przez skarżącą, dotyczące w głównej mierze przeprowadzanych przez Sąd dowodów, sugerują kwestionowanie przez nią ustalonego przezeń stanu faktycznego. Tymczasem Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do badania prawidłowości zarówno ustaleń faktycznych, jak i oceny dowodów, dokonanych przez sąd drugiej instancji. Sąd Najwyższy jako „sąd prawa”, rozpoznając nadzwyczajny środek odwoławczy w postaci skargi kasacyjnej, jest związany ustalonym stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Związanie to wyklucza nie tylko przeprowadzenie w jakimkolwiek zakresie dowodów, lecz także badanie, czy sąd drugiej instancji nie przekroczył granic swobodnej ich oceny. Ustrojową funkcją Sądu Najwyższego jest sprawowanie nadzoru judykacyjnego, w tym zapewnianie jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych. Z tego punktu widzenia każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest *a limine* niedopuszczalny (postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 czerwca 2006 r., IV CSK 100/06, LEX nr 1101306; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 211/06, LEX nr 1102310).

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Mimo tego nie obciążył skarżącą kosztami

postępowania kasacyjnego, ze względu na jej trudną sytuację życiową (art. 102 k.p.c.).

a